

El pacte social posa a prova la salut dels sindicats majoritaris: CC.OO i UGT

L'hora de la veritat

Pressionades al límit per Felipe González, les dues centrals sindicals majoritàries hauran de demostrar que no són certes les acusacions de burocratització i institucionalització que els llancen altres sindicats, en un moment en què la UGT ha vist esfondrar-se el seu imperi empresarial.

Cal estar afiliat a CC.OO o UGT per a treballar a l'Empresa Municipal de Transports (EMT) de València? És cert que per fer-ho a FOCSA només serveix el carnet de la UGT? Representen a tots els treballadors els sindicats que, amb insults i crits, defengueren els privilegis dels treballadors interins contra els opositors que tenien més nota en les darreres oposicions a l'ensenyament convocades al País Valencià?

Les acusacions són molt greus i provenen de col·lectius més petits, els sindicats Treballadors per la Unitat de Classe (TUC), Confederació General del Treball (CGT) i la Coordinadora d'Opositors a l'Ensenyament Públic (COEP), respectivament, no es cansen de denunciar que els dos sindicats majoritaris, CC.OO i UGT han entrat en una perillosa dinàmica de vigilar els seus propis interessos molt més que els dels treballadors en general.

El debat sobre la validesa del model sindical actual, que les grans centrals han acabat acceptant no sense durs debats interns, revifa cada volta que algun petit escàndol esquitxa les pàgines dels diaris i es torna de màxima actualitat quan el Govern pressiona els sindicats amb unes demandes, englobades en el pacte social, més dures que mai. De retirar el Pla de

Treball Juvenil amb una vaga general (el 14-D), es va passar a rebutjar la reforma del sistema de pensions amb una estranya convocatòria de vaga per mig dia (el 18-M) i, ara, a acceptar que els assalariats han de perdre poder adquisitiu. La trajectòria s'assembla al procés d'una malaltia degenerativa, més encara quan la central majoritària, UGT, ha vist com els seus grups empresarials feien fallida.

Pels grups crítics, aquesta situació no és cap sorpresa i deriva d'un canvi més general del concepte de sindicat que ha passat de ser un arma de lluita per als treballadors a convertir-se en un instrument de participació en les institucions i els centres de decisió. Antoni Infante pertany al TUC, el sindicat que denuncià el fet que parents i amics de sindicalistes de CC.OO i UGT tingueren descarades preferències a l'hora d'accedir a vacants en l'EMT valenciana, abans va ser secretari de la secció de Comissions Obreres a l'Horta, que abandonà per diferències de criteri: "Des del moment que els sindicats majoritaris accepten el marc global del sistema i es converteixen en estructures monolítiques molt burocratitzades i profundament lligades a l'administració, el treballador ja no té en el sindicat una defensa dels seus interessos laborals sinó un mitjà d'aconseguir alguns serveis o, com s'ha

vist en aquest cas, alguna recomanació".

El lligam amb les institucions va ser motiu de debat durant la dècada dels vuitanta. Finalment, tant UGT com CC.OO, aquesta última amb moltes més reticències, decidiren de participar en els diferents organismes on el Govern els donava un lloc. La implicació esdevenia també econòmica. A més de les subvencions directes, 1.326 milions de pessetes durant el 1993 només del Govern central, els sindicats es nodreixen dels contractes amb les diferents administracions per fer cursos de formació professional i de les quotes que perceben els seus representants per assistir a les reunions dels organismes on estan presents. Si a això s'afegeixen els sous dels treballadors "alliberats" en les empreses públiques que treballen exclusivament per als sindicats, el resultat és una dependència dels diners públics més que significativa. Ni CC.OO ni UGT diuen tenir dades concretes però sí reconeixen que el finançament de les institucions els és imprescindible.

Aquesta dependència econòmica els porta a l'hora de negociar qüestions tan decisives com el pacte social? Per Jesús Malló, de la Confederació Sindical de Catalunya (CSC): "Sí. El fet que ara, tant UGT com CC.OO mantinguen les negociacions davant de propostes tan dures com la de

De l'assemblea a l'oficina, les dates de la metamorfosi

1976. CC.OO decideix abandonar el model de moviment sindical pel de sindicat. UGT ja ho havia fet abans. Aquest canvi implicava un desig d'integrar-se en el sistema econòmic amb veu pròpia i, per tant, deixar d'enfrontar-s'hi.

Les manifestacions han deixat pas als debats tancats.

1978. Primeres eleccions sindicals. En les petites empreses les acusacions d'uns i altres sobre frau són constants però al final el silenci resultarà guanyador perquè calia "no desestabilitzar" aquell procediment que s'inaugurava.

1979. Pactes de la Moncloa. UGT els signarà i propiciarà així l'inici de la institucionalització dels sindicats. La dependència d'UGT respecte al PSOE i de CC.OO respecte al PCE és encara molt forta. UGT i la CEOE sig-

Antonio Gutiérrez (CC.OO) i Nicolás Redondo (UGT) s'han vist involucrats en les negociacions pel pacte social sota la pressió constant del Govern de Gonzalez.

ARXIU

reduir les prestacions per atur o dificultar encara més l'accés a una pensió sense tan sols amenaçar amb mobilitzacions indica que no poden presentar una batalla molt forta, que estan febles i molt lligats al Govern".

Baltasar Ortiz, secretari d'organització de l'executiva de la UGT al País Valencià no comparteix en absolut aquest criteri. "La UGT -indica- té més de cent anys d'història i ha promogut mobilitzacions abans i després de rebre subvencions, amb la mateixa intensitat. Des del 87, la confrontació amb el govern socialista és evident. Aquestes denúncies vénen moltes voltes de sindicats petits que el que busquen és un major predicament". Manuel del Álamo, portaveu de CC.OO al País Valencià, compartia de manera contundent aquesta

opinió: "No s'ha de relacionar una cosa amb l'altra. Quan nosaltres estem en una negociació, la variable financera del sindicat no entra en joc. És molt perillós dir que per rebre diners de l'Estat no ens enfrontarem al Govern. Això pot debilitar la nostra imatge i ser utilitzat precisament pel mateix Govern per forçar una negociació més dura". Del Álamo nega també que els dos grans sindicats tinguin poder per a col·locar la gent en les empreses. "No tenim poder per a decidir la contractació sinó per a vigilar que es faça de manera legal. No podem fer més que informar els nostres afiliats que, i això és normal, tractaran de defensar els seus interessos, però sempre dins de la legalitat que, a més, està controlada pels responsables de l'empresa o l'administració".

Miquel Angel Ferris, de la CGT, no comparteix en absolut aquest punt de vista: "Et donaré un exemple, a més de casos com el de FOCSA o Renfe que hem denunciat moltes voltes a la premsa. En Telefónica, són CC.OO i UGT els encarregats, en exclusiva de donar els cursos de capacitació per a treballar en l'empresa. Naturalment, són els seus afiliats els qui hi assisteixen i els qui obtenen les places. D'aquest procés es deriva el fet que la gent s'afilia, no per afinitat ideològica sinó per obtenir un treball o per comprar-se una casa. Aquesta afiliació tan poc compromesa és la que després no et permet prendre mesures fortes de protesta com una vaga. Això, amb el temps, ha desvirtuat el moviment sindical i li ha donat una mala imatge molt perjudicial".

nen l'Acord Marc Interconfederal que serà oficialitzat al BOE. Les dues organitzacions es comprometen a lluitar contra l'atomització dels convenis i a tractar d'aglutinar-ne la major quantitat possible en convenis estatals. Només les centrals

Pactes de la Moncloa.

sindicals majoritàries tindran així possibilitats de convertir-se en agents socials significatius.

1980. S'aprova l'Estatut dels Treballadors. Malgrat les protestes generalitzades, UGT l'acceptaria i CC.OO presentaria una

oposició simbòlica.

1981. UGT i CC.OO signen l'Acord Nacional sobre l'Ocupació. Segons aquest acord les centrals sindicals signants es quedaran amb el 50% de les places de l'antic Institut Social del Tiempo Libre.

Es regula la parti-

cipació dels sindicats en els programes de formació professional de l'INEM. Aquesta participació es convertirà en el futur en una de les fonts bàsiques de finançament de les centrals sindicals i ocasionarà autèntiques

L'afiliació continua sent la gran assignatura pendent del sindicalisme a l'Estat espanyol. Amb una taxa que no arriba al 20%, és un dels estats europeus amb menor percentatge d'afiliats. Incrementar-ne el nombre figura entre les prioritats de totes les organitzacions però els mètodes per a atraure els treballadors no són els mateixos. L'historiador Pere J. Beneyto indica al llibre *Los congresos de CC.OO en el P.V.* algunes de les causes de la poca motivació dels treballadors a l'hora d'afiliar-se: "Davant de l'adhesió ideològica i militant que una litúrgia obrerista i un xic arcaïtzant semblava reclamar, els treballadors buscarien cada vegada més avantatges materials, poder contractual i intervenció institucional".

Davant aquest panorama, els sindicats trien diverses fórmules: uns, com el TUC o la CSC reforcen el seu component ideològic i, en el seu cas, uneixen a la defensa dels interessos dels treballadors el fet de ser sindicats nacionals catalans, altres com el Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament aposten per especialitzar-se decididament per un sector gremial molt concret mentre que les dues grans centrals, CC.OO i UGT trien el model alemany i advoquen per oferir atractius serveis als seus afiliats.

"Es el camí fàcil -comenta Antoni Infante- perquè resulta més còmode muntar empreses de serveis que lluitar contra la desideologització existent entre la classe treballadora. La cultura sindical reivindicativa s'està perdent i ara és molt difícil trobar alguna empresa on es facen assemblees més o menys periòdiques. Els líders sindicals han perdut el costum de guanyar les batalles sindicals en els llocs de treball i treballen, ja gairebé de manera exclusiva des dels mitjans de comunicació, com els polítics o els artistes".

Baltasar Ortiz, per la seua banda, no veu cap incompatibilitat entre un sindicat de serveis i un sindicat reivindicatiu: "Nosaltres pensem que el model europeu apunta cap als sindicats forts, que puguen donar molts serveis als afiliats però això no frena la resposta en les empreses o en el carrer. Nosaltres som un sindicat de classe i això ens obliga a lluitar pels treballadors, també quan no s'està a la fàbrica o l'oficina,

vindicació, ni tampoc que la limitem al nostres afiliats. Ara estem discutint sobre temes que afecten precisament els aturats i els pensionistes, que no són, ni molt menys, els col·lectius amb més representació entre l'afiliació". Mentre parla, algú demana permís per a utilitzar la fotocopiadora i comenta que el cas del bosnià, no va massa bé. Es tracta d'un jove a qui la guerra al seu país va agafar de vacances a València i que, ara, sense permís d'asil ha de tornar enmig del conflicte. CC.OO es dedica a donar-li assistència jurídica. "Aquestes tasques -comenta al final Del Alamo- són tasques socials que ens justifiquen el fet de tenir una part de finançament públic al qual no podem renunciar".

Però malgrat les intencions de continuar amb una tradició combativa, resulta evident que els sindicats han perdut capacitat de mobilització. Mai el president del Govern no s'havia atrevit a demanar-los tant com ara, segur, que almenys, haurien de seure a la mateixa taula que els representants de la patronal i de l'executiu i que aquesta foto de diàleg serviria per fer pujar la borsa i crear així una imatge, encara que siga momentània i falsa, que la millora econò-

L'esperit de la vaga del 14-D té poca presència als debats del pacte social.

RAFA GIL

donant-li atencions que pel seu poder adquisitiu no podria tenir".

Per Manuel del Alamo altres qüestions de tipus més general influeixen en la desideologització: "El mercat laboral té un percentatge molt ampli de treballadors amb contractes eventuais. Els treballadors que tenen aquesta mena de contracte difícilment poden comprometre's en una lluita sindical, sobretot si tenim en compte que poden estar perseguits pel fet d'afiliar-se, amb la no-renovació de contracte, i no poden fer res. Oferir serveis, almenys en el nostre cas, no significa renunciar a la rei-

mica s'acosta. Damunt de la taula hi ha propostes duríssimes com la d'ampliar a més de quinze anys el període per tenir dret a una pensió, reduir en un 6% el poder adquisitiu dels assalariats durant tres anys, incompatibilitzar les indemnitzacions per acomiadament amb la percepció d'un subsidi d'atur i eliminar aquest subsidi per als treballadors que es neguen a acceptar un trasllat i queden, per això, sense lloc de treball.

Tant Comissions com la UGT han dit en públic que no pensen signar un acord amb aquestes premisses ni, sobretot, tolerar que

batalles per a aconseguir els cursos.

El Govern acaba de trobar un instrument de control insubstituïble.

1985. S'aprova, amb el consentiment de CC.OO i UGT, la Llei Orgànica de Llibertat Sindical que discriminarà entre

sindicats representatius i "altres". Per a ser representatiu, cal tenir almenys el 10% dels representants triats a l'Estat o el 15% dels escollits en una comunitat autònoma. Només CC.OO i UGT, i els sindicats bascos LAB i ELA aconseguiran arribar-

Marcelino Camacho, un històric de CC.OO.

hi. La resta quedarà sumida en una total marginació.

CC.OO convoca en solitari una vaga per tal de protestar contra la modificació del sistema de prestacions de la Seguretat Social. Malgrat que va mobilitzar quatre milions de vagues a

les pensions puguen patir rebaixes però en canvi sí estarien disposats a frenar l'augment dels salaris, en un paper molt poc lluit, per tal de possibilitar la creació de nous llocs de treball. El Govern, jugant fort, ha contestat que no té cap garantia que això, malgrat el retall del poder adquisitiu, pugui ser possible.

Els dos sindicats majoritaris han coincidit que González ha anat aquesta volta massa lluny però els sindicats més petits no es refien d'aquesta actitud. Miquel Angel Ferris recorda altres moments en què el Govern ha tingut un aliat en CC.OO i UGT: "Com en el cas de la llei de vaga, que no està aprovada però que, cada cert temps, torna a l'actualitat com una arma llançívola que el Govern té en el seu poder i que CC.OO i UGT han acabat per compartir. A partir de la vaga en l'empresa municipal de transports de Madrid, les dues centrals deixen entendre que la llei de vaga pot ser positiva. Tot allò va ser manipulat. Es va dir que aquesta llei permetria que els sindicats majoritaris es "responsabilitzaren" de les convocatòries de vaga. Això vol dir en la pràctica que només ells podran fer-les. L'opinió pública va creure que era una bona mesura perquè un sindicat petit i desconegut, que havia convocat una vaga a la qual acudien persones amb pancartes del partit de Jesús Gil havia paralytitzat els autobusos de Madrid. Era fals, les pancartes no tenien res a veure amb els membres de la Plataforma Sindical, un sindicat que havia denunciat pràctiques de recomanació semblants a les de València".

"Els interessos dels dos sindicats grans -indica Jesús Malló- coincideixen quan poden coartar les possibilitats d'acció dels altres. Recorde per exemple l'anomenat cànon del conveni, que ells acceptaren, i segons el qual un treballador afectat per un conveni havia de pagar una part del seu sou als sindicats que havien treballat per aconseguir aquest conveni. Això s'aturà al

Tant UGT com CC.OO neguen les acusacions de burocratització i aposten per donar serveis sense renunciar a la reivindicació.

RAFA GIL

Tribunal Constitucional però beneficiava molt els grans sindicats que tenen possibilitats de treballar en la redacció de molts més convenis que no pas els petits. També és freqüent que negociacions col·lectives se saldén amb un major nombre d'allibe-

de població de la indústria cap als serveis, eren inevitables si es volia sobreviure. Aturats i pensionistes tenen tot el temps del món per a no perdre's ni un detall i prendre'n bona nota.

Jordi Sebastià

tot l'Estat, el sindicat, encara reticent a acceptar el joc institucional, no considera suficientment exitosa aquesta demostració de força i comença un tímid acostament cap a UGT.

1989. El primer objector de consciència entra a realitzar la

Insubmisos contra la PSS.

Prestació Social Substitutiva. UGT, USO i altres organitzacions més petites com la Unió de Llaureadors acceptaran tenir al seu servei joves ben formats sense cap contracte ni cap protecció social.

Arriba el 14-D CC.OO i UGT recu-

peren la imatge de sindicats reivindicatistes tot i que els uge- tistes es van sumar a última hora a la convocatòria de vaga general.

1992. 28 de maig. Les dues centrals tornen a unir-se però ara en una vaga de només mitja jornada

que acabarà en fracàs. El 14-D ha estat un miratge.

1990. UGT i CC.OO anuncien les seues promocions de construcció. Els sindicats de serveis han guanyat definitivament la batalla als sindicats reivindicatius.

PSV-IGS-UNIAL, la crisi més greu en el moment més inoportú

Eren temps de bonança econòmica. Contra la falta de motivació ideològica, calia buscar més feligresia i també un finançament que permetera ser més independent respecte als lligams, cada volta més emmetzinats, amb el Govern. El model a seguir estava ben definit: els sindicats socialdemòcrates alemanys. Sindicats grans i forts, convertits en empreses sanes i rendibles que atrauen els treballadors i els quadres intermedis, no per la seua ideologia combativa sinó pels diferents serveis que poden prestar a preus molt competitiu: assegurances, agències de viatges, constructores...

UGT inaugura el camí. CC.OO els segueix però de manera més tímida, amb la preocupació de qui s'acosta per primera vegada a una ruta desconeguda.

L'estratègia és la mateixa que l'alemanya però el moment no. Algunes veus van avisar que la màquina ugetista anava massa forçada però ningú no va voler escoltar-les. El 1989, l'empresa madrilenya Iniciativas para la Recuperación de la Ciudad es converteix en l'embrí de Promoción Social de la Vivienda (PSV) l'empresa amb què UGT es llançava al mercat immobiliari. Per tal que tot estiguera ben controlat, el sindicat va crear també una gestora amb capital privat, Iniciativas y Gestión de Servicios Urbanos (IGS) que s'encarregaria de desenvolupar finançament el projecte. I endavant; de la manera més publicitada possible, tanques, anuncis en televisió, falques en ràdio. Tot va bé. Més de 20.000 persones a tot l'Estat, en diferents etapes, paguen les 400.000 pessetes que donen la titularitat de soci i asseguren la propietat d'un habitatge. Les cases projectades per PSV són pisos i cases independents d'un nivell mitjà-alt amb uns preus sense rival que emprenen els constructors.

País Valencià, a Paterna (l'Horta) s'ubica un dels projectes estrella de PSV. 4.000 habitatges en una zona residencial molt ben comunicada amb la ciutat. Els dos espais on PSV vol col·locar-los són la Lloma Llarga i el Mas del Rosari. El 1991, els promotors anunciaven que per al 94 els socis tindrien les claus de casa seua.

Ciutat-Jardi Lloma Llarga, un projecte de PSV absolutament paralitzat.

HAFÀ GIL

La setmana passada, deu dels 400 socis decidien constituir una associació per tal de poder parlar amb Rafael Recuenco, secretari general d'UGT a València i membre de l'executiva del PSV. Han desemborsat ja dos milions i mig de pessetes i a la Lloma Llarga no hi ha més que una tanca rovellada per la força de la intempèrie. Els terrenys, de fet, ni tan sols estan qualificats com a edificables en el Pla General d'Ordenació Urbana del municipi de Paterna, dirigit pel PSOE. Respecte al Mas del Rosari, PSV encara no l'ha comprat. "A més -comenta una de les afectades- no podem ni recuperar els diners ni saber quina és la situació real del projecte perquè ningú no vol parlar amb nosaltres".

Però Paterna no és més que una localització particular d'un problema que afecta tota l'estructura empresarial d'UGT. Carlos Sotos, president d'UNIAL, IGS i gerent de PSV aprofità la festivitat de la Mare de Déu d'Agost durant el passat estiu per a dimitir i abandonar un vaixell ple de forats i en el punt de mira del govern socialista que ja havia amenaçat amb dissoldre UNIAL si no aconseguia omplir l'enorme buit econòmic provocat, entre altres coses, per la desafortunada gestió del seu gestor Ignacio López, gendre de Nicolás Redondo. Segons confessa el propi grup, UNIAL, que té 200.000 assegurats, va tenir l'any passat unes pèrdues de 2.728 milions.

Amb la retirada de Soto, que abans de partir encara va tenir temps per a mentir els socis valencians i dir-los que els terrenys del Mas del Rosari ja estaven comprats i

per a pujar el sou als col·laboradors més directes, els negocis d'IGS quedaren més o menys al descobert. Més perquè les preocupacions dels socis de PSV arribaren a la premsa i menys perquè, tot i sospitar-se que hi hagut desviament de fons dels projectes constructius cap a UNIAL i altres direccions més difícils de determinar, UGT guarda un silenci petri.

Ara, PSV necessita que les entitats financeres li presenten, com a mínim, 70.000 milions de pessetes per tal de fer front als seus com-

promisos actuals amb els cooperativistes. A què es referia Carlos Soto quan, abans de retirar-se, va insistir que tot continuaria endavant perquè era un "projecte polític"? Significa que el govern del PSOE, ajudarà la central sindical que tradicionalment ha estat la seua aliada, en els seus moments més apurats? És aquesta la funció de Julio Rodríguez, president del Banc Hipotecari i probable substitut de Soto?

Sense aquest ajut poc podrà fer PSV per continuar endavant però les coses no són el que eren fa uns anys quan Redondo i González es palmejaven les esquenes sense pudor. La distanciació entre les dues formacions és ja inevitable. El fet que Paterna tinguerà un alcalde socialista, per exemple, no ajudà en absolut a agilitar el projecte de PSV a la localitat sinó que fa la impressió, ben contrària, que els tràmits per a requalificar els terrenys es feien eterns davant la desesperació dels promotors. Fonts d'IGS han arribat a dir públicament que "el Govern tenia ben poca simpatia pel projecte empresarial ugetista".

La situació ha esquitxat de manera inevitable la discussió del pacte social al qual el Govern vol forçar els sindicats. Tot i que, en públic, les dues parts neguen qualsevol influència, la imatge que presenta la UGT en un moment en què el Govern pressiona com mai és ben feble i el fet incontestable que necessita imperativament l'ajuda del Govern i les grans empreses constructores per sobreviure, és ben dur d'admetre per als seguidors d'un sindicat que no fa massa convocava una vaga general.

Jordi Sebastià